

Museivännen

*Nr 212011 (18) Redaktör Sven Bertilsson tfn 018-320372, 0705 321222
Medlemsinformation för S1 Musei vänner*

Tiden går, snart skriver vi 2012,

JUBILEUMSÅRET 2012

År 1902 bildades Fälttelegrafkåren. Det är alltså 110 år sedan och för 10 år sedan hölls ett jubileum då en sten och minnestavla restes på Frösunda.

År 1912 var kasernerna på Polacksbacken klara för inflyttning. Det var Kungl. Upplands Infanteriregemente, som flyttade in. Detta kommer att manifesteras under Jubileumsåret med någon form av minnesutställning el dyl på Polacksbacken. Ledningsregementet arbetar med förberedelser, och vi är ombedda att deltaga.

1937 fick Krigsmakten, som det hette då, en telefonapparat, som till en början benämndes **Telefonapparat m/37**. Den firar nästa år 75 år, och den används i viss mån fortfarande. Efter ombyggnad av LB/CB-omkopplaren till en klyka fick den namnet **Telefonapparat MT**. Vilken annan krigsmateriel har lyckats bli 75 år? Det skulle i så fall vara uniform m/ä. De modellerna är från sent 1800-tal. Se nästa sida.

1937 var även det år som Fälttelegrafkåren omändrades till Kungl. Signalregementet och blev ett nytt truppslag. Fortifikationen delades då och blev Ingenjörtrupper, Signaltrupperna och Fortifikationskåren.

1942 flyttade Fälttelegrafkåren in i nybyggda kaserner på Frösunda. Samma år bildades Arméns Signalskola och Signaltruppernas aspirantskola. Det är 70 år sedan.

1957 flyttade Signalregementet från Frösunda till Polacksbacken, och blev Kungl. Upplands Signalregemente. 1982 flyttade regementet till Enköping. Det blev 25 år i Uppsala och nu är det 30 år i Enköping.

Alla dessa händelser skall på något sätt firas och planering genomförs under hösten. Vill du vara med? Vi söker en medhjälpare till all denna planering och genomförande. Det blir ett mycket självständigt arbete, som till huvuddel med fördel kan göras hemma vid köksbordet och med hjälp av en telefon.

Finns det något mer att fira? Hjälpt i så fall redaktören.

Uniformer m/ä för Fortifikationen.

Fredagen den 2 september i år var det **Garnisonens dag**. Det var uppvisningsdag för ortens avgångsklasser för rekrytering av officerare och soldater. Därför en fredag. Det kom cirka 500 skolelever. Fredagen var även en besöks-/anhörigdag för de nya rekryterna, men för att vända sig till övriga intresserade var fredag ingen bra dag.

Vid museet fanns en utställning med radiofordon från Armén samt radarfordon från Flygvapnet och Kustartilleriet. Hela serien radiopersonterrängbilar med radio från 1943 till 2010 var utställda.

Museigänget samlat för morgonens ordergivning

Radiopersonterrängbil 911,915,9033 och1112 samt Radiopansarterrängbil "Galten"

Regementet bjöd på marschmusik av Pipes and Drums of the Royal Svea Engineers samt av Arméns musikkår

De absolut sista värnpliktiga medaljerades och Anders försöker få ordning på S 1 Kamratförening

Radargruppcentral, rrgc/T, Flygvapnet

Kustartilleriradar, ArtE 719

Radiobuss 800 W Bl m/43 fanns vid både signaltrupperna och flygvapnet, där den hette Transportabel radiostation typ 9 (TMR IX).

Soldattorpet med indelte soldaten Hammar

Nytt museum

De som följt debatten i Enköpingsposten har säkert läst att Enköpings kommun ej vill medverka till att bygga ett nytt museum. Det hela bygger på ett missförstånd, vad Teleseum önskar är bidrag till hyra och drift av en lokal och efter att detta missförstånd nu klarats ut har vi påbörjat nya förhandlingar med kommunen. Det gäller att hitta möjligheter, men det hänger som allt annat på ekonomin.

Den 17 juni öppnade **Arsenalen**, Sveriges Försvarsfordonsmuseum i Strängnäs. Hur kunde de klara det, som verkar omöjligt för oss? Som nedläggningsförband i Strängnäs fick de till att börja med stöd från Försvarsmakten för att behålla minnet av Södermanlands regemente, och lyckades också skaffa bra sponsorer. Det har vi inte lyckats med ännu, men förhandlingar pågår. Om du inte besökt Arsenalen ännu så gör det. Du kan också Googla på YouTube/Arsenalen. Där är en film från invigningen med kung Carl XVI Gustaf, samt massor med bilder.

Prov på en gammal stridsvagn

Renovering av radarstation PJ-21

Radarn som hjälpmedel för luftbevakning och stridsledning fick sitt genombrott under andra världskriget. Både engelsmännen och tyskarna hade redan vid krigsutbrottet utprovade radarvarningssystem.

Under senare delen av 1940-talet påbörjades i Sverige uppbyggnaden av samordnad stridsledning och luftbevakning inom Flygvapnet. För detta ändamål krävdes nya och i prestationsavseende mera avancerade radarstationer. Man behövde två olika typer av radarstationer - en för fjärrspaning med lång räckvidd men med mindre krav på upplösning och noggrannhet.

Den andra radarn skulle användas för stridsledning. På denna ställdes stora krav på upplösning och noggrannhet men något mindre krav på räckvidd. Framför allt ställdes det krav på höjdmätning. Denna stridsledningsradar fick den svenska beteckningen PJ-21 och blev operativ i början av 50-talet. Systemet anskaffades i ett 30-tal exemplar varav 7 var fast grupperade vid luftförsvarscentraler och resten rörliga - se bild

Radarstationerna levererades utan transportfordon. Alla till radarstationerna ingående transportfordon upphandlades som överskottsmateriel från USA:s armé i Västtyskland.

Systemet var sedan operativt till sent 1980-tal.

I samband med avveckling hamnade ett system i förråd på Flygvapenmuseum i Linköping. Några försök gjordes att påbörja renovering, men först 2010 påbörjades arbetet konkret i samverkan mellan Teleseum och Flygvapenmuseum.

I en av Teleseum förhyrd lokal i Linköping arbetar ett antal pensionerade PJ-21 tekniker helt ideellt med renoveringen. Renoveringen av indikatorvagnen är klar och hösten 2011 inleds arbetet med spaningsradarn. Detta arbete beräknas vara klart sommaren 2012.

Arbetena syftar till att göra PJ-21 utställningsbar - förhoppningsvis vid ett nyöppnat Teleseum i Enköping.

Ett par bilder från renoveringsarbetet. Du kan följa arbetet och se mer på hemsidan.

Datamaskinen DS 9000

När flygvapnet i mitten på 50-talet planerade för ett nytt stridsledningssystem som skulle ersätta det befintliga manuella m/50 systemet utgick man från att det nya systemet skulle ha en hög grad av automatik i arbetet med att följa mål och skapa luftlägesbild med hög noggrannhet, allt för att avlasta operatörerna. Det skulle även finnas *kalkylatorer* för att beräkna den styrkurs som jakten skulle flyga för att på bästa sätt nå utgångspunkten för vapeninsats. FOA medverkade i arbetet att utforma systemlösningen.

I början på 60-talet fick Kungliga Flygförvaltningen, KFF, uppdraget att anskaffa databehandlings- och presentationsutrustningar till radargruppcentralerna, rgc. KFF valde då att "realisera" *kalkylatorn* för styrkursberäkning med datamaskinen DS 9000 från Facit Elektronikindustrier i Åtvidaberg. Företaget Autocode fick uppdraget att utveckla jaktstridsledningsprogrammet för styrkursberäkning i DS 9000. Den beräknade styrkursen sändes via starka radiosändare till jaktflygplanen och styrkurs och målinformation presenterades för flygföraren. Svenska flygvapnets styrdatafunktionen väckte berättigad beundran världen över.

DS 9000 installerades i alla rrgc. Den första togs i bruk i mitten på 60-talet och de övriga installerades successivt under de följande åren. Alla maskinerna fungerade i stort sett felfritt under alla de år som de var i drift. Det var en av de första transistoriserade maskinerna i Sverige och den hade en för sin tid en mycket modern konstruktion. Den användes också vid utbildning av driftstekniker i grundläggande datamaskinteknik och programmering under flera år.

DS 9000 hade ett minne på 4 kord om 20 bit. Den funktionella utvecklingen av rrgc krävde snabbare datamaskiner och framför allt maskiner med stor minneskapacitet. Den ersattes därför men den togs inte bort.

Kring 1990 togs beslutad om att successivt avveckla rrgc-anläggningarna och kring 2000 var all utrustning utriven och körd till skrotning. Som tur var så räddas den DS 9000 som funnits i Åtvidabergsanläggningen och den finns nu oskadd och i användbart skick i museet i Åtvidaberg. Den maskinen, som funnits i anläggningen utanför Karlskrona, plockades upp från skrotcontainern i sista minuten och monterades ihop igen av fd driftchefen Rune Wallin. Han kom sen överens med kamratföreningen på F17 om att den tills vidare kunde få förvaras i deras förråd. Tyvärr så utbröt en brand i byggnaden men alla kamratföreningens prylar, inklusive DS 9000, klarade sig och de transporterades ut till ett kallförråd på Hagshultsbasen. Där har DS 9000 legat i flera år och ingen visste egentligen vart den tagit vägen.

2010 började Bengt Olofsson (fd driftchef på rrgc i Kristianstadstrakten) och Rune Wallin tillsammans med fd rrgc-teknikerna Kjell Eriksson, Tommy Brinck och Evert Clair i Kristianstad att fundera över om de inte skulle försöka leta upp den gamla DS 9000 och försöka få liv i den. Alla fyra hade under sin aktiva tid gjort en hel del program för olika ändamål och de kände och känner starkt för denna maskin.

Vi frågade bastroppschefen på Hagshult om de kunde leta fram maskinen men de kunde inte hitta den. Kjell och Tommy åkte upp till Hagshult och tillsammans letade man igenom förrådet där Kamratföreningens prylar skulle finnas men man hitta ingen maskin och var nära att ge upp. Vid en genomgång i ett annat förråd hittades till slut maskinen. Den låg på "rygg" med andra prylar ovanpå så det var inte lätt att se den.

Bastroppschefen ville inte lämna ut DS 9000 utan någon form av direktiv, helt naturligt. Det har tagit nästan ett år av resultatlösa samtal, kontakter, skrivelser med fd ordförande i kamratföreningen och olika handläggare på flotttiljen för att få fram ett besked till bastroppschefen att han kunde lämna ut maskinen. Otroligt för egentligen är maskinen är skrotad, den finns inte i försvarets register, den har inte överlämnats till museiorganisationen eller kamratföreningen och finns inte i deras register. F17 har egentligen bara ovetandes ställt upp med förrådsutrymme.

Nu är det äntligen klart och det fortsatta arbetet kommer att ske i Teleseum regi. Projektledare är Olle Stedt. Allt tekniskt arbete kommer att göras av Kristianstadsgruppen som får ses som en filial till Teleseum i Enköping. Projektplan finns uppgjord.

Maskinen ska hämtas i v 1142 och ställas upp i ett utrymme som Artillerimuseet i Kristianstad lånar ut tillfälligt. Sen startar det mödosamma arbetet att rengöra och försöka få igång maskinen. Den har ju hanterats ovarsamt i många år så det är inte säkert att det går att få igång den. Men bara att kunna visa upp denna raritet är ett stort steg. Det är sannolikt ett arbete som säkert tar många månader i anspråk. Förhoppningsvis kommer arbetet dokumenteras med dagböcker, fotografier mm.

Tekniskt underlag till DS 9000 saknas. Visst underlag finns på Tekniska museet i Stockholm men det tillhör sannolikt de maskiner som tidigt inköptes till FOA för simuleringsverksamhet och Prov och Försök och kan nog inte användas rakt av. Vi får leta i Krigsarkivet, på Flygvapenmuseet och på lokala flottilmuseer.

Man måste nog ha jobbat med denna maskin och känna till dess bakgrund, den framsynta konstruktion, den suveräna driftsäkerheten mm för att känna och inse att det är något speciellt med denna maskin.

Medlemsinformation

Nu går det mot nytt år och det börjar bli dags att erlægga medlemsavgift för 2012.

Ditt stöd till föreningen är väldigt värdefullt, vi uppskattar ditt medlemskap och vi ser gärna att Du även fortsättningsvis vill stödja föreningen i verksamheten.

Du kan enklast betala avgiften med hjälp av det inbetalningskort som medföljer. Avgiften är som vanligt MINST 50:-. Betalning emottas tacksamt till vårt plusgirokonto 1670420-7, glöm ej att ange avsändare. Ett färre antal medlemmar släpar fortfarande med medlemsavgiften för 2011 och till dessa bifogas ett särskilt inbetalningskort.

Nya medlemmar välkomnas.

Som du ser av t ex ovanstående renoveringsprojekt pågår arbeten som föreningen stödjer, inte minst med att alla medlemmar är försäkrade för olycksfall, vilket är oerhört viktigt i arbetet.

Det nummer av föreningens medlemstidning Museivännen som du nu håller i handen, är förmodligen det sista som distribueras i färgutförande då det är alldeles för dyrt att trycka i färg.

En färggladare utgåva kommer dock alltid att finnas på föreningens och museets gemensamma hemsida www.teleseum.se

För att föreningen skall kunna försöka spara på portokostnader, ser vi gärna att vi kan skicka ut meddelanden digitalt. Meddela därför gärna din e-mailadress till sekreteraren, som har adress [anders.gustafsson\(snabel a\)teleseum.se](mailto:anders.gustafsson(snabel a)teleseum.se) (tfn 0708-272697)

Föreningens verksamhet fortskrider och medlemsantalet ökar sakta. Styrelsen tycker att det går bra för föreningen, beläggningen på våra aktiviteter är väldigt god och ett flertal av medlemmarna deltar kontinuerligt i arbetet med att stödja museet i sin verksamhet.

Ja oavsett vad du kanske har läst i Enköpingsposten jobbar vi oförtrutet vidare med att skapa ett Sveriges Försvarstelemuseum (Teleseum). Vi aktiverar oss varje tisdag i museet på LedR och vi behöver bli fler. Vi har arbets"uppgifter" inom många områden.

Det finns en stor mängd instruktioner, reglementen och historieböcker som behöver klassificeras och katalogiseras i någon form av register.

Vi behöver även förstärka oss inom Radio, kortvåg och UK, Fjärrskrift/Miltex, Krypto, Sbc-tjänst, Radiolänk 340, inkl rlyhytt, sbhytt, KV-system/hytter mm, ATLE / TS 9000 Vad händer med ATLE ?

Vi har även många fordon som behöver tillsyn.

Det här är exempel från främst signaltrupperna, men det behövs även marin- och flygvapenkompetens inom olika områden, främst strids- och ledningssystemområden.

Det finns ett fungerande SESUB- och ett STRIKA-system, som behöver driftas.

Som du vet finns det även ett Soldattorp. Husen, trädgården och planteringarna behöver omvårdnad. Här kan skapas en egen liten "egen" köksträdgård av den som vill.

I ett försök att synas mer utåt, både inom reg och kanske inom t ex mellersta/västra Mälardalsområdet, planerar vi att försöka arrangera informations- och föredrags träffar och där inbjuda föreläsare som t ex Hans Blix, Katarina Engberg m fl kända freds- och konfliktforskningsspecialister. Till detta behövs en planerare som kan ta kontakter med intressanta föreläsare. Tanken är att kunna genomföra publika möten både inom och utanför regementet. Kanske på biblioteket i Enköping ?

Det behöver inte bara vara inom konfliktforskningsområdet, det finns även många andra intressanta ämnesområden som kan intressera och locka både garnisonens personal som allmänhet.

Du är varmt välkommen till arbetsträffarna, många uppgifter kan lösas i hemmet och/eller på andra tider och platser än museet på tisdagar.

Det finns mycket annat att göra också än vad som redovisas ovan, vi har en glad social stämning.

Kom och träffa "gamla" kamrater. I första hand kan du kanske höra av Dig per telefon eller mail.